

DISSERTATIO ² D. B. P. MEDICA INAVGVRALIS

DE
CLYSSIS MINERALIBVS

QVAM
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO
DOMINO

VVILHELMO HENRICO

DVCE SAXONIAE JVLIIACI CLIVIAE AC MONTIVM
ANGARIAE ET WESTPHALIAE e.r.

PRÆSIDE
PRORECTORE MAGNIFICO DESIGNATO

JO. HADRIANO SLEVOGTIO

HEREDITARIO in Ober-Rosla
MED. D. AN. CHIR. ET BOT. P.P.
ITEMQUE MED. DVC. PROV.

PARENTE SVO DEVENERANDO

PRO LICENTIA

SVMOS IN MEDICINA HONORES
ET PRIVILEGIA

RITE CAPESSENDI
PVBLICÆ ERVDITORVM DISQVISIONI
SISTIT

**JOANNES FRIDEMANNVS
SLEVOGTIVS,**

IENA THVRINGVS
IN AVDITORIO MAJORI

HORIS ANTE ET POMERIDIANIS
D. 3 AVGVSTI ANNO MDCCVII.

—————
J E N Æ
LITERIS GOLLNERIANIS.

V I R O

Illustri & Excellentissimo

JOANNI JACOBS

ICTO CONSUMMATISSIMO
CONSILIARIO SAXO GOTHANO INTIMO
EMINENTISSIMO ET CONSISTORII
ECCLESIASTICI VICEPRÆSIDI
GRAVISSIMO

*Domino & Patrono suo
demise colendo*

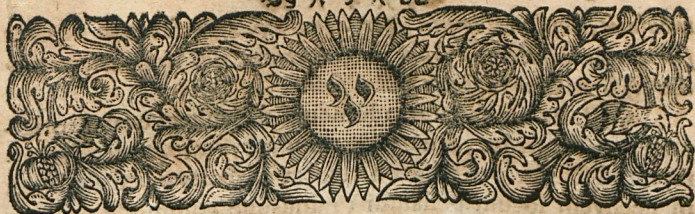
SPECIMEN HOC INAVGVRALE

in grati animi significationem pro innumeris acceptis beneficiis

suique vltiorem commendationem

ea qua par est submissione offerre

JO. FRIED. SLEVOGTIVS, Ddus.

Q. D. B. V.

§ I.

CLYSSVS MINERALIS est liquor salinus, modo acidus, modo alcalinus, plus minus A eus, ex variorum corporum, per detonationem successivam in retorta tubulata resolutorum, exhalationibus, ab humido conveniente exceptis, emergens, multiplices in foro chimico & medico usus edens.

§ II. Placuit prolixiorem clyssi descriptionem dare, ut de ratione denominationis ejus, & multiplici vocis significatione, ipsiusque substantia & materia ex qua, modo item preparandi ac usu primo statim intuitu constaret. Est enim, verbis Cl. Brunonis, in Lexico, *clyssus terminus technicus*, denotatque *res minerales compositas*, & potest equidem, Rolfincio iudice, Chim. in A. F. red. p. 173, *civitate donari*, existit tamen *nominis derivatio obscura*, an a $\kappa\lambda\upsilon\zeta\omega$ *abluo, lavo*, & rectius dicatur $\kappa\lambda\upsilon\sigma\iota\varsigma$, $\kappa\lambda\upsilon\sigma\mu\alpha$, *ablutio, lotio*, ut designetur *actio abluendi antimonium*: vel $\kappa\lambda\upsilon\delta\omicron\nu$, *fluctus*, ut denotetur *tumultus* & *estus effervescenciaque*, qua in *One* auditur. Habet certe utraque etymologia suos fautores, ita tamen ut, quamvis Barchusen, Pyrosoph. lib. 2, c. 4, art. 9, cum nonnullis ad posteriorem inclinare videatur, nobis prior magis ardeat, ob rationem a Cramero, in colleg. chim. differt. 3, c. 4, § 16, adductam: *Clyssi nomen ambiguum est, unde dicatur. Quod a $\kappa\lambda\upsilon\zeta\omega$, abluo, quadam etymi ratio videtur suadere. Ex veterum enim monumentis constat, quod salia in retortis*

A 2

tubu-

tubulatis, fluida vel ignita, per aquarum aspersiones in vapores spirituosos exsuscitare olim consueverint; qui destillationis modus clyssi nomine in specie dictus fuit.

§ III. Ex his apparet, admodum difficulter vocabuli originem a κλίω, *declino*, & κλίσι, *inclinatione, declinatione*, derivari; quod scilicet per rostrum retortæ *inclinatum* exhalationes in declivem locum pellantur; minusque commode proinde loco clyssi, Glaubero & Coll. Leid. c. 34 & 48, *cliffum* scribi. Stat enim vox *Clissi* inter phrases Paracelsicas, qua utitur, quando Philosoph. lib. 4, tract. 1, de Form. elem. aquæ, § 2, de mari ita obscure fabulatur: **Und sein Aufgang und Abgang nimmt sich aus dem / daß alle Feuchte mit der Nacht nieder gehnd und mit dem Tag wieder aufsteigen / der höhe zu / das ist clisso; gleichermaßen in Wasser / wie in andern Feuchten / auf und absteigen / hingehen und wieder aufgehen.** Eritque hoc pacto, ut verbis intelligibilibus Wilhelmi Johnsoni, ex lib. 1, Lexic. Chim. p. 63, rem efferamus, *cliffus virtus rerum occulta, vadens & rediens, unde primum exiit; ut virtus radicum in caulem transit, ac reliqua, qua surgunt ex eis; tandem in eos revertitur post autumnum, ibique per hyemem totam delitescit, usque ad primum ver atque æstatem: Clyffus autem, juxta lib. 2, Lex. ejusdem, p. 27, ex Glaubero, spiritus ex antimonio, sulphure & nitro paratus, ob multa commoda merito magni æstimandus.*

§ IV. Quem cum & nos hac vice explicare intendamus, per epitheton *mineralis* ipsum satis longe a *Quintis* (vel, sec. Helmontii principia, *Quartis* potius) *Essentiis*, quas superiorum seculorum chimici, modo *clyffos absolute*, modo *clyffos vegetabilium* appellare solebant, removemus. Arduum esset, & a nostro insuper scopo alienum, operose definire, quid per *Quintam Essentiam* Paracelsus voluerit intellectum, quatenus, Johnsono teste, l. c. p. 101, & p. 103, eam modo *aliquid præter elementa, nec ex horum crassi ortum, divinum auctore & effectus esse dixit: modo per materiam, ab omnibus, qua natura produxit ac vitam*

¶ § V §

ditam habent, corporaliter tractam, ab omnibus impuritatibus & corruptibilitate separatam, ipsisque elementis subtilissime repurgatam definit. Hinc cessit postmodum nobilis medicamenti nomen inter discipulos Paracelsi in abusum adeo propudiosum, ut nonnulli eorum pro lubitu Quintas Essentias fingendi, & ineptissimis, simulque intricatissimis earum descriptionibus, credulis lectoribus illudendi libertatem sibi arrogaverint.

§ V. Missis itaque ejusmodi a Libavio, Porta, Beguino, aliisque profusis tricis, unam alteramque, in presentia *Clyfforum vegetabilium*, Quintarum Essentiarum titulo superbientium, descriptionem exempli loco producemus. Primam affert Bruno ex Rulando, quam Thurneisseri hist. plant. p. 90, deberi, apud illustrem Wedelium, Patronum & Præceptorem nostrum maxime colendum, in Pharm. acroam. p. 474, cum annexa simul accuratissima epicrisi legimus. Nimirum doceri ab autore, per *εργασίαν* perculiarem, *oleum & sal* atque *humidum* (aqueum) ex eodem corpore producta, ita rursus combinare, ut ea tribus cucurbitis, quoad ventres distinctis, colotenus autem unitis, inque unum orificium coeuntibus, comprehensa, per æquabilem calorem in communem alembicum pellantur. Præcipitur enim hoc ipsum majori ingenii, quam successus felicitate; cum ne tyronem quidem pharmacia impossibilitas, ejusmodi distinctæ indolis concreta eodem ignis gradu in altum promovendi lateat.

§ VI. Alterum artificium suppeditat Le Mort, quando Collect. Leid. cap. 244, & chim. med. phys, p. 252, pro acquirendo clyffo f. Quinta Essentia herbæ alicujus, menthæ v. g. vel majoranæ spiritus, per fermentationem inde parati, & summe rectificati, part. 5, cum olei, ex vesica prolecti, part. 2, salisque fixi cinerum, parte una, per 14 dies & ulterius digerit, donec omnia *ferè* unita sint. Ubi obiter notamus, non absque ratione voculam *ferè*, in Collectaneis omissam, chimia modo memoratæ insertam legi: cum sine dubio ipsa praxis docuerit. au-

toorem, nullo quidem negotio Spiritum Φλογισον' cum oleo aethereo, difficillime autem & ne vix quidem cum Ole fixo per talem digestionem copulari.

§ VII. Hisce addimus adhuc aliud Clyffi, ejusdemque vegetabilis, & prorsus simplicis specimen, ex Olai Borrichii tr. de plant. indig. usu in med. p. 76, excerptum, quo id potissimum intenditur, *ut nihil plantis adjiciatur, nihil, praeter faces, substrabatur, nihil rancidum, verminosum, putredinosum in iisdem, etiam asservatis, queat reperiri, sed virtus tota, quantacunque in eo germine delitescit, adnutum parata imperium expectet.* Modus parandi est, ut ex planta integra, vel ejus una alteraque parte contusa, non expectata fermentatione, ope humilis cucurbitae, balneique madentis arenae, omne humidum, vulgatis aquis destillatis efficacius, oleoque pro re nata comitatum, abstrahatur, quod in vase remanet, siccum asservetur, ut, quoties necessitas utendi imperat, cum aqua prolecta in loco calido per horae quadrantem digeri, succusque valide expressus, hinc per colum, aut facum ad fundum secessum depuratus, cum modico saccharo, vel triplo iusculi propinari queat, pro lubitu sale fixo roborandus, quod ex herba residua & facibus, in tigillo clauso ad nigredinem ustis, extractum est.

§ VIII. Haud vacat, singulares hujus & praecedentium medicamentorum laudes, apud autores legendas, h. l. recitare; cum in viam, ex qua nos clyffi vegetabiles dimoverant, redeuntibus illi occurrere videantur, qui in sequentibus paragraphis *alcalinorum*, & a *tartaro* nomen gerentium clyfforum, non minorem, quam *acidorum* & *sulphureorum*, rationem nos habere animadvertentes, *angustiam inscriptionis dissertationis* pariter, ac *subiecti definitionis* nobis exprobrabunt; cum ex mineralibus vix alii, quam acidi liquores per ignem expellantur, tartarusque haecenus inter vegetabilia concreta numeratus sit. Quae omnia cum negare non queamus, id saltem nobis erit reliquum, ut regeramus: (1) autoritatem Rolfincii, Brunonis, aliorumque, sub spirituum mine-

mineralium titulo tartareum etiam clyffum comprehendendum; (2) necessitatem distinctionis inter minerales & vegetabiles; (3) ipsum tartarum a profapia quidem vegetabili dependere, quamproxime tamen textura intrinseca sua salino-terrea & habitu externo lapideo, ad mineralia accedere, eodemque jure iisdem accenseri, quo ☉ solet, non exiguam sui systematis partem ex animali regno habens; (4) haud esse dubitandum, quam plurimas particulas ex antimonio & nitro clyffum tartareum subire, adeoque non injuste, vel horum respectu, eum mineralis clyffi quoque nomen reportare.

§ IX. Genus posuimus *liquorem*, vocabulum latissime patens, ipsosque *Spiritus*, quorum numero alias clyffos inscriptos legimus, comprehendens. *Salinum* vero diximus *absolute*, cum particulas acidas pariter ac alcalicas non solum lingua ex sapore, sed oculi etiam & aures ex ebullitione & strepitu, cum contrariis salibus subortis testentur. De *sulphure* autem loquimur *cum quadam restrictione*, utpote ex ☿eo & sulphureo magis, quam ex reliquis, evidentiusque ex recens paratis, quam vetustioribus in sensus veniente; pro modulo scilicet ingredientium, ut vocant, nomine *corporum variorum* in definitione expressorum, non quidem promiscue talium, sed ita contextorum, ut & *particulas exhalabiles*, in fumos scilicet & vapores resolvi aptas, possideant, easque in tumultuaria istiusmodi operatione edere queant, & quidem *sufficienter*, ut expectationi laborantis fiat satis. Quod ipsum, an de silicibus & metallis, a nonnullis huc quoque inter ingredientia clyfforum locatis, sperari queat, in medio relinquimus.

§ X. Est enim *detonatio* operatio valde praceps, & ad evoluenta principia arctius colligata, ut in metallis, in primis perfectioribus, esse solent, minus apta. Contra ea ad salia, & alia laxioris compagis mineralia, v. g. antimonium, bismuthum, arsenicum &c. recludenda, invertenda, ac destruenda satis apta.

Leme-

Lemery, Cours de chym. p. 44, definit eam per *strepitum, ex impetuoso particularum volatilium alicujus mistura discessu ortum*, eamque etiam *fulminationem* appellari addit. Enimvero sicuti hæc descriptio nimis *generalis* est, nec nisi grammaticæ significationi, qua Germanis est *Poltern / Brausen* / ut apud Quintil. ac Val: Flaccum, *ira detonare*, satisfacit; ita, quantum detonatio a fulminatione & fulguratione differat, perspicue & accurate ex supra laudata pharmacia Wedeliana, a pag. 153 ad 159, discere datur. Secundum celeb. Bohnii Dissert. chim. phys. 12, § 20, *contingit detonatio, per actionem & reactionem mineralium sulphureorum & nitri, qua simul igni commissa, cum fulgure & strepitu quodam deflagrant.* Barchusenio, Pyroloph. lib. 2, pag. 105, fit, *quando nitro varia, oleosa & sulphurea prosapia concreta, ut antimonium, sulphur, tartarus, carbones, &c. admiscuntur, qua protinus tantillo olei, in nitro latenti, particulis scil. salinis intricato, auxilio sunt, ut illud, a pruna admota, flammam, parem pulveri pyrio, suscipiat: vel eadem res sicca pulverisata commista crucibulo, vel alii vase candenti per vices ad accendendum injiciuntur, ubi earum pars volatilis aufugit fixiore restante.*

§ XI. Adduximus data opera *processus* sive *operationis* hujus prolixiorē delineationem, quia (1) subjecta ejus potiora, & atque concreta sulphurea, & (2) differentiam inter *detonationem apertam in tigillo, & clausam in retorta tubulata* instituentiam indicat; simulque (3) primariam quoque encheirisin, *per vices scil. esse procedendum*, nominat, quam dudum Bas: Valentinus, Curr. triumph. § p. m. 397, de præparatione antimonii diaphoretici agens, inculcaverat, idque stylo isti seculo familiarit: *Die composition (pulveris nitri & antimonii) wird aus gebrand in einem verglasten neuen Topfe / darinnen keine Fettigkeit kommen / in einem circulsfeuer / nicht auf einmahl / sondern einzelen nacheinander eingetragen / welches die alte Spagirische Schüler verpuffen heissen / darum wer sich dieser Ding unterwinden will / solche ihre seltsame Art*

zu reden erlernen mus / welche sonst einen ledem Bauren
Edspel nicht gemein in seiner Erfahrung und Experiens.

§ XII. Locavimus autem detonationis terminum ita in-
ter reliqua definitionis membra, ut *differentiam specificam &*
characterem constituat, cujus intuitu plusculi processus, clyf-
si nomen hactenus gerentes, eodem indigni ostendentur, rur-
susque aliis, isto titulo hactenus destitutis, eundem in se reci-
recipiendi plena potestas concedetur. Quod ipsum tamen
minime continget, nisi paradoxa opinio Barneri, qua Chim. phi-
losoph. part. 3, c. 2, p. 299, omne spirituum genus ad clyffos re-
fert, quod per iteratam injectionem ex instrumentis tubulatis fit,
sive materia injecta deflagrando suos spiritus emittat, sive hi, abs-
que ulla accensione prævia, violentia ignis acti, propellantur, e me-
dio tollatur. Cum per eam distinctio eorum a reliquis quibus-
cunque fere spiritibus, non nisi ex figura instrumenti, retorta
scilicet tubulata, modoque ingerendi, non autem ex detona-
tione, quam in aperto quoque vase fieri posse, § præced. asse-
ruimus, omnesque concedunt, haurienda esset, assertique Rol-
ficiani, ab ipso Barnero l. c. allegati, & a nemine hactenus im-
probat, veritas, Clyffum audire spiritum, qui per deflagrationem
similemque modum accensionis factus est, prorsus caderet. Ut
taceamus, eidem auctori, p. 303, minus arridere, a Schroedero
& Rolancio antimonii & sulphuris partes æquales clyffi alicu-
jus præparationi destinari, cum hæc duo, spiritus equidem modi-
cum emittant, attamen in deflagrationem non facile abeant, sed
potius colliquantur & in flores sublimentur, adeoque nitro
pro accensione opus habeant.

§ XIII. Patet igitur, nullo jure in Mantiff. Spag. Zvvelffe-
ri, part. 2, c. 9, p. 544, *Œli essentificatum, ex Olo Hungar. Œli,*
post repetitos labores depurato, per retortam vitream pulsum,
& Œli capitis mort. junctum, clyffi inscriptionem gerere; cum
nullam detonationis administrationem requirat, qualem equi-
dem circa *præparationem spiritus salis, cum Olo insituendam,*

Kerkringius, Comment. in curr. triumph. $\frac{1}{2}$, p. 220, prolixa oratione, adjunctaque figura ænea vasis tubulati & trium excipulorum, adhibet, sed perperam; cum sine dubio \ominus salis, quem Basilius in lineis præcedentibus, more recepto ex simplici retorta urgere jusserat, ejusdem bonitatis sit, ac iste alter, tot ceremoniis instructus; quæ tamen ipsum neuiquam ad clyssi dignitatem evehere queunt; cum *deflagratione ingredientium*, ceu potissimo requisito destituatur.

§ XIV. Vix etiam Knœffeliū ex uncis duabus $\frac{1}{2}$ ii, cum quintuplo \ominus prius in pulverem album redacti, & denuo cum uncis tribus \ominus in retortam tubulatam projecti, *fulmen aliquod*, ut Clavis Schroeder. p. 317 loquitur, & *num cum floribus incarnatis* unquam observasse credimus: Et quia constat, quam leni tumultu Reguli, ab eodem Knœffelio modo dictæ calci fixissimæ substituti, & cum duplo vel triplo \ominus candenti vasi traditi, laboratoria personare soleant, vix operæ pretium videtur, tantilli liquoris, ex adeo exigua mole ingredientium extorquendi causa, clyssō competenti organa operose comparare.

§ XV. Nec sine abusu nominis, a Barnero clyssis duo isti modi Glauberiani, *num Salis consciendi*, annumerantur; per quorum unum \ominus commune, globulis argillaceis impactum, candenti retortæ per vices immittitur: per alterum autem cum \ominus lo aut alumine mistum immediate prunis in furno inspergitur. In neutro enim processu *detonationis occurrunt vestigia*, nihilque per *priorem viam*, præterquam purus putus \ominus salis acquiritur, idque *vix breviori tempore*, quam si globuli, cum longa mora & pedetentim ingestis, una vice omnes suo vasi concrediti fuissent. Per posteriorem autem assurgit in numerosas, 20 vel 30 ollas, intrinque pervias, liquor, quem Rolfincium *recte num, fuliginibus carbonum simul mistum* appellasse, nec Barnerus inficiari potest, merenturque legi, quæ in laudata pharmacia Wedeliana, p. 476, de hac operatione pariter ac ejus producto candide solideque consignata extant. § XVI.

§ XVI. Qui ex Ole marino crystallos, omni sacharo, si Diis placet, dulciores, magnum adversus hydropem, febres malignas, & pestem ipsam praesidium, aurique, in cordialissimum medicamentum convertendi, aptum menstrum, ex Ortel. comment. in Sendivogium concinnare satagunt, solent eisdem in retorta tubulata fictili, ab Agricola in notis in Poppium, tract. de Ole, p. 105, depicta, per ignem fuso, repetitis vicibus guttulas ∇ instillare, quæ subito in vaporem resoluta, cum stridore in vas recipiens prorumpentes, moleculas salis secum eo abripiunt, per decentem abstractionem humidi, in crystallinum corpus abeuntes, de cujus dulcedine Barnero per nos *negative* respondere liceat, modo nobis permissum sit, ejusmodi producto, cui, ut ex § 2 patet, diu ante nos clyssi nomen impostum fuit, ipsum, in honorem venerandæ antiquitatis, non abrogare quidem penitus, attamen tanquam *in latiori tantum sensu* competens asserere.

§ XVII. Haud abfimilem sententiam de Θ , sec. carmen antiquum, in Schmukii Thesaur. secretorum legendum, hujusmodi ratione dulcificando, ferendam esse putamus, nec non de famosa *aqua pugilum*, dem *Sechterbade* Basilii, ad clyssi normam paranda, cum elementa ejus ∇ & *, absque detonationis strepitu, si recte meminimus, ac luculenta deflagratione spiritum suum evomant, qui, verbis Barneri, l. c. p. 304, acidus est, quoniam in deflagratione a *co acidus simul ∇ tus, ex Ole comun. propter Gas accensi ∇ ri, resolutus, in ∇ um abit, & quanquam simul urinosum *ci elevetur, acidum tamen prædominatur.

§ XVIII. Longissime a scopo abeunt, qui vapores Θ linos, ex Θ vel Θ lis ∇ u, cucurbitæ humili incluso, durante effervescentia, ab injecto sale ∇ ri vel calce viua excitata, in alembicum ascendentes, ibique in liquorem colliquescentes, inter clyssos ponunt; cum quibus vix in uno tertio conveniant. Cum contra ea inventio Glauberi, liquorem salino- ∇ um

empyreumaticum, ex viridibus lignis, in furno spatioso accensis, per affixos tubos colligendi, quam proxime nostrum negotium tangat; ut merito *clysificatio vegetabilis* salutari debeat. Describit autor arrificium p. 172, Cont. mir. Mund. viditque venerandus Parens in laboratorio Rolinciano, omnigena suppellectili chimica quondam instructissimo, per tubos fictiles, ad 40 pedum longitudinem exporrectos, talismodi clysi subacido amari, aureique coloris, libras fere quatuor ex plus quam 50 libris herbæ C. B. siccæ, in excipulum vastum vitreum stillasse.

§ XIX. Remota jam processuum, quotquot pro tempore nobis in memoriam redierunt, plus minus juste clyssorum nomine gaudentium turba, nihil obstat, quo minus ad *ἔργον*, unde discesimus, revertamur, absque ulla evagatione visuri, quænam sit *varietas clyssorum*, definitioni nostræ conformium, ex ingredientium diversitate noscenda; quibus mox encheireses, tam *omnibus in genere*, quam in *specie singulis* observandæ, & quis denique *usus* eorum atque *affinium* hactenus extiterit, annectentur.

§ XX. Cum B. Rolincio cuncti clysi *etiam compositorum* nomine veniant, talesque etiam, saltem respectu ingredientium, non infra *ternarium numerum* descendendum, haberi possint, haud alia ipsi distinctione, quam a multitudine horum desumpta, opus fuit, ut alii *minoris*, alii *medii*, rursusque alii *majoris apparatus* dicerentur. Cum autem manifestam inter hosce differentiam, ratione *saporis* non solum, sed *coloris* etiam atque *saporis* percipi, adeoque texturam in uno magis *homogeneam*, quam in altero existere palam sit; hinc optima ratione a Magno Wedelio, l. c. p. 475, in *tres simplices & totidem compositos* dispescuntur, ut ad simplicium constitutionem, nitro, ceu basi, tantum ☉ , vel ☿ cum, vel ♁ ; pro compositis autem, ☉ nitrum & ☉ , vel ☉ & ♁ , vel ☉ , ♁ & ☿ in super associantur, & hoc pacto iidem *minores, medii & majoris apparatus* ratio habeatur; qui etiam tunc suum locum retinebunt, quando, respectu

spectu, ad recepta inter chimicos summa genera Θ lium habito, non tantum, cum Barnero, peculiaris clasfis *cllyfforum acidorum*, ab *alcalinis* diversa, sed, præter has duas, *tertia* quoque *mediorum* statuetur, haud neglecta *simplicium a compositis*, ubi seorsim occurrent, distinctione, ut ex singulorum descriptione patebit, si prius *generales* & omnibus competentes operandi *encheireses* perclustraverimus, *speciales* unicuique individuo reservaturi.

§ XXI. Sit itaque (1) præsto retorta fictilis, ventre 18 vel 20 librarum aquæ capace prædita, in quam libras quatuor vel quinque misturæ importare animus est. (2) Sufficit ipsi unicum rostrum, si unum tantum liquorem, aqueum vel spirituos. exhalationibus prægnantem reddere animus fuerit; si simul diverfos, duo quoque vel plura rostra requiruntur. (3) Præter rostrum alius tubus, per quem materia deflaganda ingeritur, ex latere ventris potius, quam dorso ejus emergat, diametro amplitudinis suæ vix duos pollices superans. (4) Excipulum sit vitreum, ut de exhalationum quantitate & qualitate judicare queamus, simulque amplissimum, nec, ob fissuræ metum, immediate rostrum retortæ excipiat, sed (5) interponantur 4 imo, 5 alia *rostra*, rectius *excipula intermedia* dicenda, vitrea aut argillacea, ipsi ampuloso suo ambitu minime inferiora, ut lineam serpentinam magis quam rectam constituent; quo pacto subito erumpentia effluvia non tantum spatium sufficiens commorandi inventent, sed impetus quoque eorum per angulosum iter infringetur. (6) Juncturæ horum vasorum studiose occludantur, excepta ultima, ubi exiguum foramen relinquendum est; cum præstet, modicum vaporum cum sibilo ex nimis repletis vasis circa extremum expirare, quam totum eorum flumen versus retortam & ejus tubum regurgitare. (7) In singulis receptaculis stagnet quantitas humidi, materiæ ingerendæ proportionata, in qua salia resoluta sedem commodam invenient. Barnerus l. c. p. 306, *lib. sp. vin. rectificatissimi fumos ex libvi misturæ capere posse scribit*: sed procul dubio erroribus typographicis, quibus libellus

refertissimus est, hæc iusto minor excipientis liquoris quantitas assignari debet, rectissime ad libras 4 l. 5 extendenda: cum a Biv misturæ, pro clyffo quocunque adhibitis, totidem libræ vñ simplicis eatenus particulis salino Aeis saturentur, ut per levem rectificationem justam consistentiam accipiant; sp. vin. autem imprim. rectificatissimus, utpote dudum propriis particulis salino-Aeis turgens, alienarum non æque, ut aquosum menstruum, capax sit. (8) Retorta candeat saltem in fundo, antequam ingestio materiæ accendendæ fiat. Quam licet Barnerus siccam esse jubeat; tamen (9) nonnulli eam v humectare, vel per unum alterumque diem in cella subterranea asservare, vel etiam portiones, retortæ ingerendas, cucullis chartaceis includere solent. Cum autem per oleum papyri spiritus contaminari queat, ideo præferenda ipsi est humectatio, sed parcissima; ne ab humido exsuperante vas candens fissuras patiatur. (10) Una vice ultra 3i non injiciatur. (11) Post injectionem clauditur tubus turunda lignea, accurate ostio ipsius aptata, ne quid avolet, aut argilla molli linteo excepta: idque non, ut Schrœderus præcipit, *propediem*, sed *actutum* potius & *celerrime*. (12) Lente festinandum, nec ante repetendam ingestio, quam nebulas in vitro ex parte subsedisse animadvertitur; quod ipsum interdum moram octavæ partis horæ requirit; cum contra ea qui nimis properant, præter jacturam bonæ partis exhalationum, qua data porta, vel per tubum iusto citius apertum retrolabentium, vel per disruptas juncturas, aut plane displosa excipula aufugientium, etiam periculum accensionis materiæ adhuc ingerendæ, a nimis calefacto, aut scintillam ex retorta reportante cochleari, haud frustra timendum incurrant. Vidimus in paterno laboratorio duas tertias misturæ clyffi ½ Frei hoc modo per caminum excessisse, evasisse, erupisse; similique spectaculo etiam Barnerum aliquando territum fuisse, ex septima ejus encheiresi, p. 307 impressa, haud obscure colligimus. (13) Densantur autem nebulae & citius in subjectum humorem liquefcunt, si sæpius linteami-

na, ∇ frigida madentia, rostris intermediis imponuntur. (14)
 Interim ignis in eodem gradu, quo coepimus servandus est; ne
 ex defectu caloris resolutio corporum non fiat exquisita, aut
 ab excessu ejus eadem in ebullitionis furorem excitentur.
 (15) Tandem, quod in plerisque aliis operationibus etiam le-
 cum habet, non tutum est, juncturas aperire & clystum col-
 ligere, antequam omnes nebulae, oculis naribusque, imo &
 pulmonibus nociturae, si imprudenter haurirentur, disparue-
 runt; id quod altero die fere contingit.

§ XXII. Addunt nonnulli generalibus hisce monitis, quid
 porro circa *Rectificationem* clystorum, & in rostra sublimatos
 flores, ipsamque in retorta relictam massam facto opus sit: ast
 cum haec & similia diversitas subjectorum admodum variet, ea
 in sequentibus videbimus.

§ XXIII. Inter acidos clystos, respectu numeri ingredien-
 tium, minoris apparatus & simplex est, ex nitri & Δ communis
 aequalibus partibus, v. g. \mathfrak{B} , in pulverem redactis, cum ∇ f. \mathfrak{B} ,
 per 4 excipula dispensatis, lege artis, modo in praecedente §
 dicto paratus. Accenditur mistura promptissime, & deflagrat
 luculenter sine notabili strepitu, prodeuntque nebulae albican-
 tes, floribus flavescentibus comitatae, a quibus liquor per filtrum
 separatur, mole equidem non admodum aqua, excipulis infu-
 sa, major, sed pondere tamen gravior, cujus sapor austero acidus
 per abstractionem tertiae partis humidi acrior redditur; color
 limpidus est, nullum in cute l. charta sui vestigium relinquens,
 odor recens qualis sulph. accensi, vel sp. Oli volat. acutissimus, qui
 cum tempore fere periens gravior evadit; solvit σ & ρ , sed tar-
 de & sine tumultu, abique cum alcali fixo in Θ medium, in-
 star salis communis super pruna crepitando diffiliens. Ex qui-
 bus patet, falli, qui *merum* sp. nitri se acquisivisse putant; cum
 hic, ope boli, vel Oli, vel O expulsus, per nebulas ruffas & plus
 quam aurantii caloris prodeat, manusque & chartam flavissi-
 mas reddat, praeterea in dicta metallae celerrime irruat, cum
 effer.

effervescencia, fumo copioso & odore gravi sibi que proprio, ut per eum a quolibet alio sp. minerali distinguatur, tandemque cum quolibet alcali in nitrum purissimum, quod *regeneratum* vocant, & totum deflagrabile est coaguletur.

§ XXIV. Ut ratio tam notabilis discrepantiæ appareat, brevem *διόξουψιν* utriusque ingredientium instituere oportet. Est n. nitrum concretum Aeo-salinum, mediæ naturæ, adeoque de alcali, eo que fixo, & \ddagger do volatiliori, facile que seorsim exhibendo, vel in alcali per ignem convertendo, participans. Sunt qui ventosum ejus cum corporibus *Φλογισοῖς* strepitum considerantes, istud originem ex Aere habere, imo non nisi compactum aërem esse, aut c. Borrichio, Act. Haffn. Vol. v, obs. 88, ex follibus, aëre turgidis, constructum censent, quorum ope concreta, comburi apta, secum in flammam abripit, liquatque & calcinat, vel prorsus destruit atque consumit. Ad sulphureo salinum hoc principium respiciens Basil. Valent. nitrum, de se ipso loquens, introducit, von Wiederhohl. des großen Steins p. 103, zwey Elemente werden in mir am meisten gefunden / Feuer und Luft / Wasser und Erde am wenigsten / drümb bin ich feurig / brennend und flüchtig / inwendig heis / auswendig kalt. & p. 104, außerhalb meiner Zerschrung bin ich Eis / wenn ich aber anatomiret werde / bin ich ein hüllich Feuer. Gaudet præterea modica terra, quondam parum æstimata, quæ hodie decenter repurgata, sub nomine *Magnesia alba* inter purgantia ideo primum locum occupat, quia, elogio celeb. Valentini, in epist. bonos humores in excrementitios mutandi crimine, ab Helmontio reliquis catharticiis intentato, carere, & tantum quod vitiosum est in corpore expellere, eo que remoto, frustra pro scopo ulterioris catharsios assumi dicatur.

§ XXV. Cum nitrum sulphureo salinum corpus possidere dixerimus, duplicem quoque clavem, compagem ejus, non quod ∇ solet, superficialie, sed intime & centraliter, ut loquuntur, resol-

resolventem videtur postulare. Vnam sulphuream, salinam alteram, utramque a comm. sulphure suppeditandam. Quod apud Bas. Val. p. 104, ipsum *Q* fatetur, dicendo: *Mein bödster Feind ist gemeiner Schwefel / und doch mein bester Freund / &c.* Substantia enim ejus *bituminosa*, *κατ' ἐξοχην* sulphurea dicenda, in nitro latentibus ejusdem indolis particulis adeo affinis est, ut ambæ promptissime ab igne in motum rapidissimum, flammæ formalem rationem constituentem, concitentur, quod ex lapidis pruellæ facili præparatione patet. Cum porro, præter pingue, in sulphure officinarum non mediocris quantitas *Q*lis acidi, per flammam promte resolvendi, resideat, idque ad acidi, in bolo, vitriolo & *O* hærentis, indolem accedens, fixius sit salis petreæ acido, fit, ut quando ambo a calore agitantur, volatilius nitrosum a fixiori sulphuris ex alcali sui amplexibus extrusum, fugere, adventantique novo hospiti, illud occupanti, cedere cogatur.

§ XXVI. Dicitis assensum conciliabit perpetua illa naturæ lex, qua non solum inter menstrua particularia quædam certis tantum objectis destinantur, quatenus v. g. aqua s. *Q*lia & gummi, non vero resinas; *Q*o eum sulphurea, non vero salina, spirit. nitri *Q*, *Q*, *Q*, non vero aurum solvit, sed etiam idem acidum promptius unum corpus, quam alterum arripit, iterumque deserit. Sic sp. *Q*li *Q*m cito, tardius *Q*, tardissime *Q*m aggreditur: *Q*-nitr. dimittit *Q*, quam absorpserat, simulac *Q* potitur, quam itidem relinquit, si ipsi *Q* offertur, quem lapis calaminaris, hunc vero alcali quodcunque ad fundum deturbat, & cum menstruo in verum nitrum abit, per acidum *Q*li in arcanum duplicatum immutandum. Ex quibus phænomenis innotescit, (1) majorem propensionem salium ad salia, quam ad terrea & metallica concreta esse; (2) firmam manere regulam, quod acidum solvit, id alcali præcipitare, & contra; (3) nec inter salia ejusdem speciei, v. g. acida, tantam concordiam esse, quin unum alterum ex sede sua pellat. Notum est, in *Q*co acidum salis mar. cum alcali *Q*æ & fuliginis tam arcte copulari, ut nec per ignem,

gnem, nec ∇ m a se invicem divellantur. Quod si vero sal ∇ , aut cin. clavell. superveniunt, tunc expellitur sal volat. quia ab alcali fixo ligans acidum absorbetur, ut cum ipso in sal medium fixum, vulgo *digestivum* audiens mutetur; quod iterum faciem ∇ ri ∇ lati vel arcan. dupl. assumit, simulac cum ∇ lo igni committitur, ubi ab hujus acido alcali fixum cogitur ∇ m ∇ lis, ex ∇ co haustum, eructare; est enim hic *volatilior* sp. ∇ li, qui etiam tamdiu cum alcali copulatus manet, donec cum pingvi aliquo in ∇ commune transferit, vix alia ratione inde vindicandus, quam per flammam, ut sub nomine ∇ us ∇ is per campanam capiatur, vel, ut nos fecimus, cum nitro in *chysum acidum simplicem* impendatur.

§ XXVII. De quo ex haecenus adductis quaestio nascitur, ut ex § 23 liquet, adeo alienus a ∇ -tus ∇ , per bolum, ∇ aut O parati, qualitatibus existat, cum tamen ∇ is acidum ad *acidi bolaris*, ∇ lici ∇ ∇ si indolem accedere, § 25 asseruerimus. Ad quam respondemus; ex ∇ e & ∇ non posse ∇ m nitri purum expectari, sive ea nostra methodo tractentur, sive quod a nonnullis, *spe istum* vel sp. sulphuris acquirendi, fieri Glauberus, Part. 2, furn. philosoph. p 75, annotavit, nitro, in retorta tubulata ab ∇ e fuso, pedetentim frustula sulph. inspergantur: quia plurimae equidem acidae sulph. particulae, per flammam pinguibus suis vinculis exsoluta & in alcali nitri irruentes, acido ejus libertatem abeundi conciliant, sed simul etiam non paucae earum, antequam ab alcali prehendi possunt, per caloris vehementiam in excipulum abripiuntur, ut sic sp. nitri nequam purus maneat & integer, sed subtili suo sulph. quo alias praeter aliis sp. mineralibus superbire poterat, in deflagratione spoliatus, & ejus loco alienis spiculis salinis alteratus prodeat.

§ XXVIII. De viribus in sequentibus agemus, ut appareat, Glaubero eas nondum satis perspectas fuisse, dum l.c. sp. hunc nitri *sulphuratum*, ut vocat, nec ad medicinam, nec ad chemicas operationes multum valere putat. Sed omnino operae pretium videtur, quan-

quando sal *polychrestum* Glaferi & Lemery desideramus, ut simul propter hunc clyffum detonationis laborem non recusemus, cum caput mortuum ejus salis dicti nos participes faciat. Solent equidem citati autores ex ana nitr. & sulph. in tigillo per apertam detonationem illud concinnare, sed frustra tunc utilem liquorem in auras pellunt. Est præterea Lemery in exacta, imo repetita & ad aliquot horas protracta calcinatione, hinc solutione per ∇ & coagulatione, admodum scrupulosus, ne vestigium sulph. ex colore salis griseo cognoscendi restet, cum vertiginem inde stuporemque nervorum & stomachi subversionem metuat. Glaferus vero materiam, finita deflagratione, per 6 horas calcinatam, ut per continuam agitationem a fusione prohibita roseum calorem assumat, mox in usum vocare non veretur. Quod si quis utravis methodo etiam cap. mort. clyffi tractaverit, habebit medicamentum, ratione virium $\text{Fro } \ominus$ lato & arcano duplicato, illique a nonnullis magni æstimato sali, ex Oe & alcali fixo, per præcipitationem multa terræ albæ, emergenti, neutiquam postponendum, cum ex iisdem elementis natum sit, ut serum fundat, \square cieat, & abstergat intestina, aluumque, in dosi majuscula, a Lemery a 38 ad 3vj extensa, exhibitum moveat, ad quam assurgere illi minus opus habent, qui cum Glafero illud *integrum*, nec ∇ a sua salsa *magnesiaca* per solutiones & coagulationes orbatum, usurpant. Crystallosum figuram ut plurimum est *cubica*, si alcali nitri acido sulph. profus saturatum fuerit; sin minus, fiunt sexangulares, & cum \circ Oli mistæ ∇ odorem spirant, indicio admisti nitri non penitus destructi. An nitrum, per nimiam additi sulph. quantitatem in alcali mutetur, ut per carbones fieri solet, ex hæcenus allatis judicare licebit.

§XXIX. Qui nitrum aluminatum confecturi, loco crucibuli & aperti Δ is, retortam tubulatam eligunt, nitri quidem spirit. in aerem avoliturum, in excipula ire cogunt, sed abutuntur tamen sua providentia, non cogitantes, nitrum cum alumine non magis, quam cum \ominus lo vel bolo detonationi aptum esse, adeoque mi-

nori labore ejusmodi misturas simplici retortæ tradi, ut sp. nitri f.
 inde expellatur, & ex relicta massa per \heartsuit simplicem desi-
 deratum sal extrahatur. Multo aliter *cum est comparatum,
 quod cum nitro in vase clauso in flores sublimatur, nec plus sp. aci-
 di largiri potest, quam si sal commune atque nitr. invicem fuissent
 mista. Quamvis enim utriusque concreti acidum satis valatile
 existat, ignisque violentiæ obtemperet, clavis tamen, vincula
 alcalina recludens, ipsis opus est. Hinc quando sali commu-
 ni sp. vitrioli aut nitri superfunditur, assurgit ejus acidum, cum sa-
 le F ri iterum in sal commune convertendum, abique alcali cum
 sp. vitr. in sal enixum, P ro vitriolato per omnia respondens,
 cum nitri autem sp. in perfectum nitrum transmutatur. Possemus
 igitur per eandem viam ex *co sp. salis marini acidum elicere,
 nisi clyssum potius, h. e. liquorem ex detonatione resultantem
 quæreremus, quem obtinemus, si Basilii Val. Revelat. occult.
 encheirif. p. 322, sequentes, nitri atque *ci, sive *Draconis* atque
Aquila, ut lib. 3, de uniuersali tot. mundi, p. 236, audiunt, æquale
 pondus, cum duplo pulv. silicum confusum, successive in retor-
 tam tub. inferimus. Accenduntur n. ambo salia ope sui sulphuris,
 proditque ex utroque liquor acidus, aq. reg. naturam referens,
 verbis Basilii, l. c. **Ein Waser Bad des Königs / dadurch er
 getödtet / seine eußerliche Form zerbrochen / und die reine
 unbesleckte Seele ausgehen kan ; & p. 324, das ist das rechte
 Waser Bad / darinnen der König gesaubert und gewa-
 schen wird / auf daß das mineralische Bad das seinige auch
 vollbringen / und durch die Wärme des Ehebettes den Kö-
 nig zu Ehren bringen kan.** In retorta relinquitur nitrum *cale,
 illi affine, quod secundum obseruationem Wedelianam 196,
 Dec. 1, Ann. 2, Eph. Germ. in aperto vase paratur, & sec. Deo-
 datum, præsentissimum remedium in prunella, febribus, aliisque
 morbis est, ubi lapis prunellæ commendatur.

§ XXX. Si tres partes nitri, cum $\frac{1}{2}$ parte una exacte mi-
 sta, more hactenus tradito tractantur, non solum jactura parti-
 cula-

cularum ingredientium, ex tigillo aperto per detonationis impetum in prunas disperfarum, evitatur, sed capitur etiam omnis illa subtilissima calcinati g^{ii} substantia, *florum* nomine in auras abitura, simulque *παραγγως* aqua, excipulis infusa, acore singulari infecta, *Clyssi* g^{ti} *simplicioris apparatus* specimen exhibens, & per decentem rectificationem, sive ∇ superflua avocationem ex arena, ad desideratam sp. mineralis consistentiam redigenda, operanti cedunt. Elementa hujus liquoris maximam partem a nitro dependere, cum nebulae rubellae & odor, tum nitrosae crystalli inde per additum quoddam alcali natae, credere jubent. Est vero per admistum acidum g^{ii} insigniter a puri sp. nitri qualitatibus remotus, ut nec manus tingat, nec subito, ut hic solet, & cum ferventissima ebullitione f atque f^{m} solvat. Agit equidem manifestius in f , quam sp. vitrioli & clyssi alii, atamen sine strepitu, & post horam demum dilutum *cyanicum colorem* inde assumit; cum contra ea sp. nit. ex f , momento fere citius corrosa, *caeruleo. viridi* habitu amictus stet.

§ XXXI. Haud dubito fore, qui negabunt, ab acido quodam g^{ii} hac occasione sp. nitri immutari posse, cum (1) licet *lupus* hicce *grisus* sulphure quidem atque f^{io} adeo abundet, ut *Radix* & *Pater met. allorum*, *Saturnus* item *philosophorum*, terminoque chimico, *Metallus primus* appellari mereatur, & in aurum tandem atque reliqua metalla, abire dicatur; *salis* tamen *acidi* parum habeat, ut a Basil. Curro triumph. p. 430, non nisi post tædiosas fermentationes & cohobationes *Acetum philosoph.* inde trahi poterit (2) id ipsum, ab Δ e per sulph. accensum evolutum, omne ab alcali absorberi. Enim vero, quamvis ad primum argumentum negari nequeat, sal quantitate minimum esse inter principia g^{ii} , hoc tantum tamen illius in se recepisse, ut duram, & malleo ineptam formam acquisiverit, ab eodem Basilio, l. c. p. 351, relatum legimus: satisque multum aceti inde pellitur, si, praeter fermentationem Basilianam, a quadam clave conveniente, eaque non sacharina quidem aut simili infucata, sed vitriolica potius, aut si qua fixior illa

inveniri potest, referatur: quam cum Angelus Sala ignoraverit, mirum non est, ipsum Anat. §, part. 1, cap. 6, satis jejune acidulum §ii laticem, ex Are partim, partim ex nescio qua vasis & latorii humiditate conquissivisse. Ad secundum respondemus: nos indubiam, inque sensus incurrentem sp. nitri mutationem tamdiu ab accenso §io, ejusque acido derivaturos esse, donec alia mutationis causa in medium producta fuerit.

§ XXXII. Non addimus in presentia, an calx, in retorta relicta, statim loco § diaphoretici in usum vocari debeat? cum clavis Schröderi p. 306, id non æque improbet, & eadem sese semper uti, Junkenius pag. 86 notar. in notas Agric. in Poppium, expresse scribat; an vero ob *anxietates præcordiales*, haud raro inde a nobis aliisque observatas, tutius sit, eam per aquam copiosam una cum floribus sublimatis, dulcem reddere, ut ex lixivio partim magist. per acetum præcip. partim pro ratione evaporationis, præeunte Stiffero, in Lab. spec. 2, c. 5, præter nitrum, in detonatione intactum relictum, & vulgo nit. anodynum vocatum, eriam ex acido §ii & alcali nitri conflatas crystallos, arcana duplicato similes, colligere queamus, ressitante in fundo substantia falso-alkalina, crystallisationem renuente.

§ XXXIII. Quod proximis § de clyffo *antimoniato simplici* adduximus, facile quoque ad eum applicari potest, qui ex una parte reg. jovial. & pij nitri provenit, cum stannum detonationem admodum faciliat. Qui vero regulum antimonii simplicem & Alem, ex pi §, & pij antimonii liquatum, cum pij nitri retortæ tubulatæ committunt, ignisque regimen observant, paucioribus rostris intermediis opus habent, quia, ob motus mixturæ deflagrantis leves & vix detonationis nomen merentes, exhalationes impetu carent, habebitque regulus Alis, haud raro a nimio Ae subito, instar ebullientis aquæ, oras tigillorum supergrediens, in spatiosa retorta effervescendi locum.

§ XXXIV. Cum nec circa præparationem clyffi *acidi compositi*, & quidem *medii apparatus*, quem D , § & A ingrediuntur, ut proinde ap. Schröderum ∇ *Stimmi* (i. e. §ii) Aca audiat,

nec

nec etiam circa *apparatum majorem*, propter adjectum * ita dictum quicquam monendum videatur, tantummodo quoad pondus partium constituentium, apud diversos diversum, proportio apta observanda venit. Nemo enim hodie amplius tantundem *As*, ac *zii* & nitri recipit; cum ingens ejus quantitas sine fructu in collum retortæ & excipula sublimetur. Adeoque alii cum *Glaub. Furn. Philosoph. Pragæ 1700 edit. part. 2, pag. 77, ad z & Diana Bj*, tantum *ziii sulph.* addunt. Aliis ideo *zii Bja* & sulph. *ziii* vel *iiii*, *z Biiij* jungere placet, ut calcem, in retorta repertam, unius horulæ calcinatione sulph. commercio liberatam, *zii diaph.* nomine insignire queant. Qui vero minus nitri & plus sulph. adhibent, flores acquirunt rubellos, ut sulphur Suecicum tinctos, ex quibus, & ipsa calce cinerei coloris, per spirit. vini tincturam extrahunt, in affectibus pectoris non contemnendam.

§ XXXV. Quamvis, B. Rolfincii judicio, vires a Schroëdero *Clyffo buie* (non vero *simplicis apparatus*, ut verba chimix sonant) assignatæ, *applausum mereantur*, nostrum quoque non sit, autoritatem doctorum virorum in dubium vocare; cum tamen difficulter intelligamus, quomodo liquori acido & alcalino, sine discrimine ac limitatione, eadem facultates adscribi possint, neminemque lateat, quam provide acidis mineralibus adversus *zream mucilaginem, obstructions viscerum, malum hypochondriacum, colicam*, affectus renum, urinamque ciendam, utendum sit, ideo nobis, unicuique suam sentiendi libertatem promittentibus, sufficet, hac vice ad ductum *Clav. Schroëd. post Knæffellium atque Dietericum*, ex clyffis acidis cum phlegmate *Oli*, vel *v* quadam *Qta*, morbo competente, aut sero lactis acidulos potus constitutere, potuique febricitantium eos instillare & julapiis admiscere, pro scopo scilicet alvum laxandi, urinam pellendi & caliditatem totius M. S. temperandi. Vidimus enim in paterna praxi, eos ubique rel. *bus mineralibus usitatis*, quos alii per *vin. dulces*, ut ajunt, reddunt, & *Elixir. P. P. stomach. tinct. ros. comp. M. S. similibusque* destinant, substitutos, nunquam autem solos sudoris vel salivæ movendæ gratia, multo minus in excedente dosi, ad *zj*, *zß* adhibitos fuisse.

§ XXXVI. Aggredimur nunc alteram clyfforum classem, *alcalinorum* scil. *zii* *z* eorum nomine venientium, qui pro medio suo *apparatu* *z*, *z* & *z*um, pro majori autem, præterea idem pondus * ei, aut *sec. Boyle cal. viv. eandemque cum acidis quantitatem humidi & instrumentorum suppellestilem, operandiq; methodum* requirunt. Est vero priori loco nominatus in potissimum in usu, egregiumque specimen mutationis acidis
falis

salis in alcali exhibet; quod, sicut in Pro solo per calcinationem, in nitro vero per addita corpora sulph. terr. carbones sc. ipsumque P facili negotio contingit; ita hoc loco nec Jii \ominus acidum intactum relinquitur, sed simul cum particulis sulph. atque Z libus prorsus invertitur, ut totius conereti pars una in crocum metallorum & flores fuscus, altera in regulum, tertia in clyffum abeat. Prodit enim liquor, cum quovis acido effervescentes, post filtrationem a floribus, aurei coloris, illo longe tinctior, quem O & P rus suppeditant, odoris ab initio fere vrinosi, sed post aliquot dies tantum non suavis, saporis mediocriter acris. Ut particula activa per V m diffusa arctius coeant, singulari opus est rectificatione. Ascendit in MB A rus volatilis, salino. A eus, quem, si odorem exasperis, liquor prorsus fere V eus sequitur, in fundo manente O le aurantii coloris, cui humidi V si q. pl. una cum A volat. affundi potest, ut medicamentum multis indicationibus respondens, & optimo jure encomia, V æ Stimmi acida tributa, gerens accipiamus. Dosis est a gr. 20 ad 30. Miscetur facile cum tinctura F i aut Jii F ta, *tu u. de tribus*, quem *Carminalivum* Michaelis vocant, a clyffo hoc, non nisi sp. vin. loco V æ excipulis infuso, differente.

S XXXVII Ut plurimum regulus in fundo reperitur, non unquam insigniter stellatus, ut non semper opus sit, jubente Cramero loco, supra S cit, scorias cum carbonibus fundere. Cuinam vero *he* & ille usui medico vel mechanico impendi possint, nostri instituti jam non est explicare; eum ad finem properantibus levi tantum brachio adhuc *clyffi medii, duo minoris, & unus majoris apparatus* tangendi restent. Illorum *primum* constituit mixtura ex O & P ro, ut moris est, retortæ tradita. Alter fumis debetur, quos ex O , in O ta fuso, carbones excitant, tam diu injecti, donec omnis accensio eorum cesset. Tertius fit ex O , P , & O le commun. lege artis. Primus & secundus nec cum alcali, nec acido ebullit; tertius autem non semper mediocritatem observat, quin interdum acida quoque spicula exferat, pro ratione scilicet ingredientium, non semper ejusdem puritatis existentium. Usus omnium est diureticus blandus, in primis extra paroxy smum nephriticum, hinc aperiens, in scorbuto & cachexia egregius, ubi viscidum serum ad stasis inclinat. Caput mortuum *primi* in foro chimico O li F ri non cedit, experiturque a Metallurgis, quibus ad fundenda metalla aptum est, sed inepte audit *der schwarze Fluß*, cum album sit. Ad naturam *primi* etiam *tertii* reliquæ pertinent. A secundo remanet O fixatum, ut vocant, quod in cella per deliquium solutum, Glauberus magnifico titulo liquoris Alcahest insignivit; cui an a Boyle de inventione potuerit controversia moveri, ut Barchusenius, l. c. p. 287 asserit, chronologia desinet.

Tantum.

Nr. 19 als Titel nicht zu
identifizieren!

01 A 6537

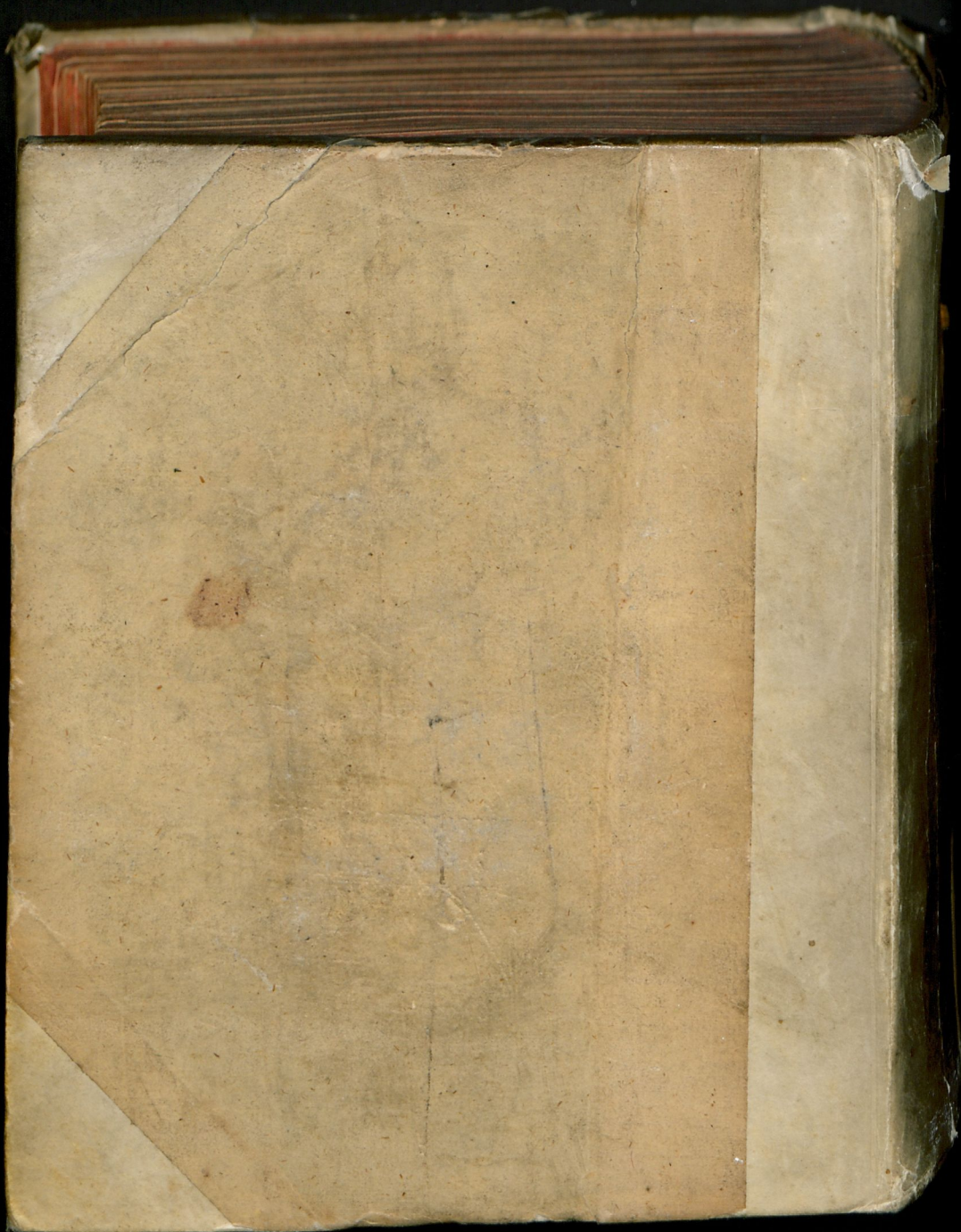

f

TA-70L

hier Stock 12 bis her verknüpft

~~1017~~

2. D. B. V.
DISSERTATIO MEDICA
DE
CLYSSIS MINE

QVAM
RECTORE MAGNIFICENT
SERENISSIMO PRINCIPE A
DOMINO

28
V. WILHELMO F.
DVCE SAXONIÆ JVLIIACI CLIV
ANGARIÆ ET WESTPH

PROFESSORIS
PRÆSIDE
PRORECTORE MAGNIFICO
JO. HADRIANO SL

HEREDITARIO in Ober
MED. D. AN. CHIR. ET B
ITEM QVE MED. DVC.
PARENTE SVO DEVI

PRO LICEN
SVM MOS IN MEDICINA
ET PRIVILEG

RITE CAPESSENDI
PVBLICÆ ERVDITORVM DIS
SISTIT

JOANNES FRIDE
SLEVOGTI

IENA THVRIN
IN AVDITORIO M

HORIS ANTE ET POMERII
D. 3 AVGVSTI ANNO M

JENÆ

LITERIS GOLLNERIAN

